

Utrikesdepartementet
Europakorrespondentenheten

Rådet för utrikes frågor den 24 juni 2024

Kommenterad dagordning

1. Godkännande av dagordningen
2. A-punkter
3. Aktuella frågor

Informationspunkt

EU:s höga representant väntas ta upp aktuella frågor på det utrikes- och säkerhetspolitiska området.

4. Rysslands aggression mot Ukraina

Diskussionspunkt

Ansvarigt statsråd: Utrikesminister Tobias Billström

Diskussionens innehåll: Rådet förväntas diskutera Rysslands aggression mot Ukraina.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Kriget befinner sig i ett kritiskt läge och det är avgörande att Ukraina snabbt nås av ytterligare militärt stöd i form av artilleriammunition, luftvärn och annan militär utrustning. Det ligger i EU:s och dess medlemsländers intresse att stärka Ukrainas försvarsförmåga.

Regeringen verkar därför för att EU fortsatt ska kunna ge ett långsiktigt, flexibelt och förutsägbart stöd till Ukraina – så väl politiskt, militärt, ekonomiskt, humanitärt och rättsligt. Stöd till reformer för Ukrainas EU-närmande är en viktig del i detta liksom att stödet utformas efter Ukrainas behov.

Den 31 maj undertecknades Sveriges bilaterala överenskommelse om säkerhetssamarbete med Ukraina. Förhandlingarna om ett långsiktigt säkerhetsåtagande mellan EU och Ukraina pågår och regeringen verkar för att en överenskommelse snart kan nås. Den 29 maj presenterades Sveriges militära stödpaket 16, det största hittills, till ett värde om 13,3 miljarder SEK. Det innehåller bland annat två ASC890-flygplan för luftburen stridsledning och luftövervakning, vilket stärker effekten av Ukrainas F-16, artilleriammunition och samtliga Sveriges pansarbandvagn 302, vilket bidrar till att utrusta Ukrainas nya brigader.

Efter att Europeiska rådet i december 2023 beslutade att inleda anslutningsförhandlingar med Ukraina och Moldavien verkar regeringen nu för att förhandlingsramverken ska antas vid GAC den 25 juni och de mellanstatliga konferenserna genomföras under det nuvarande belgiska ordförandeskapet.

Regeringen arbetar aktivt för att EU ytterligare ska öka trycket på Ryssland, inklusive genom att begränsa dess inkomster och tillgång till västerländsk teknik. Förhandlingarna om ett fjortonde sanktionspaket pågår i Bryssel och regeringen verkar för att resultatet ska bli så robust som möjligt, inklusive åtgärder mot rysk flytande naturgas och mot den ryska skuggflottan. Det är angeläget att paketet snabbt ska kunna antas.

Den 21 maj fattade EU beslut om att kunna använda den extraordinarie avkastningen från immobiliserade ryska centralbankstillgångar till förmån för Ukraina, inklusive genom militärt stöd. Regeringen verkar för att avkastningen skyndsamt ska komma Ukraina till del och har uppmanat

kommissionen att också undersöka möjligheten till mer långtgående åtgärder.

Regeringen arbetar för att det dedikerade Ukrainakuvertet inom ramen för den Europeiska fredsfaciliteten ska kunna användas för att leverera efterfrågad ammunition och materiel så snabbt som möjligt – detta gäller även ammunition upphandlad utanför Europa.

Regeringen stödjer initiativ för att stärka, vidareutveckla och bredda Europasförsvarsindustri, vilket också bidrar till det övergripande målet att stödja Ukraina. Regeringen stödjer också förslag om gemensam förstärkning av ammunitionsproduktionskapaciteten samt gemensam upphandling, även från länder utanför EU för att påskynda nödvändiga leveranser till Ukraina. Hänsyn bör samtidigt tas till försvarsindustrins långsiktiga förutsättningar. Regeringen uppmuntrar även initiativ för att förse Ukraina med artilleriammunition, något som är helt nödvändigt för Ukrainas försvar, exempelvis det tjeckiska ammunitionsinitiativet vilket Sverige deltar i.

Sverige har tillsammans med andra EU-medlemsländer verkat för ett så brett deltagande som möjligt vid det toppmöte för fred som arrangeras i Schweiz den 15–16 juni. Regeringen verkar samtidigt för att EU ska ge Ukraina ett starkt stöd i uppföljningen av toppmötet och Sverige bidrar aktivt i arbetet med den fredsplan som Ukraina tidigare presenterat. Det är fundamentalt att fredsförhandlingar sker på Ukrainas villkor.

Datum för tidigare behandling i riksdagen: Rysslands aggression mot Ukraina behandlades senast vid EU-nämndens sammanträde den 24 maj, inför möte i rådet för utrikesfrågor den 27 maj.

5. Situationen i Mellanöstern

Diskussionspunkt

Ansvarigt statsråd: Utrikesminister Tobias Billström

Diskussionens innehåll: Rådet förväntas diskutera situationen i Mellanöstern.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Sverige och EU tillsammans med internationella och regionala aktörer stödjer förslaget om en vägkarta för vapenvila som presenterats av USA och som endosserats av FN:s säkerhetsråd. Det internationella samfundets fortsatta engagemang förblir centralt för att förmå parterna att acceptera förslaget samt att, i nästa steg, genomföra det.

Den humanitära situationen i Gaza är katastrofal med ett enormt lidande för civilbefolkningen. Regeringen är tydlig med att den akuta situationen kräver en omedelbar humanitär vapenvila. Kvarvarande personer i gisslan som hålls fångna av Hamas måste omedelbart och villkorslöst frigges.

Utvecklingen i Gaza är mycket oroande och regeringen har varit tydlig med att riskerna med Israels pågående offensiv mot Rafah. Den Internationella domstolen beslutade den 24 maj att Israel omedelbart måste avbryta sin offensiv i Rafah i ljuset av dess humanitära konsekvenser. Beslutet är bindande och Sverige och EU har uppmanat Israel att följa det.

Regeringen betonar att Israel måste göra mer för att leva upp till den internationella humanitära rättens skydd för civilbefolkningen. Det är centralt att eventuella överträdelser av den internationella humanitära rätten och möjliga krigsförbrytelser utreds och att ansvarsutkrävande säkerställs. Regeringen understryker vikten av att parterna samarbetar med FN liksom med Internationella brottsmålsdomstolen. Regeringen betonar även att Israel är skyldig att efterleva Internationella domstolens beslut om provisoriska åtgärder, vilka är bindande.

Det fruktansvärda krig som terroristorganisationen Hamas startade genom terrorattacken mot Israel den 7 oktober har fått katastrofala konsekvenser för civilbefolkningen i Gaza. Mot bakgrund av den svåra humanitära krisen, måste Israel göra betydligt mer för att öka det humanitära tillträdet, och därmed volymerna av humanitära leveranser till och inom hela Gaza. Det är därför centralt att hitta lösningar för att övergångarna vid Rafah och Kerem Shalom återöppnas och hålls öppna.

Regeringen är drivande för att EU inför ytterligare restriktiva åtgärder inom ramen för den särskilda sanktionsregimen mot Hamas. Regeringen arbetar även för ytterligare restriktiva åtgärder ska antas mot extremistiska bosättare på Västbanken.

Det är centralt att EU, tillsammans med internationella och regionala aktörer verkar för att bidra till ett slut på kriget mellan Israel och Hamas, och att steg tas mot en framförhandlad tvåstatslösning. Regeringen stödjer att EU undersöker möjligheterna att genomföra en förberedande konferens, under förutsättning att den hålls vid rätt tidpunkt och i samarbete med regionala aktörer. Det är även centralt att den för med sig konkreta resultat, i processen mot en tvåstatslösning. Ett viktigt steg är det internationella samfundets stöd till den Palestinska myndigheten för att stärka dess kapacitet och legitimitet för att kunna styra över både Västbanken och Gaza.

Inom EU pågår också diskussioner om att framöver återaktivera EU:s gränshanteringsinsats vid Rafah för att stötta den Palestinska myndigheten. Regeringen stödjer EU:s fortsatta sonderingar för att bedöma förutsättningarna för en eventuell återaktivering av insatsen.

Datum för tidigare behandling i riksdagen: Situationen i Mellanöstern behandlades senast vid EU-nämndens sammanträde den 24 maj, inför möte i rådet för utrikesfrågor den 27 maj.

6. Västra Balkan

Diskussionspunkt

Ansvarigt statsråd: Utrikesminister Tobias Billström

Diskussionens innehåll: Rådet väntas diskutera situationen på västra Balkan samt samarbetet mellan EU och västra Balkan inom utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.

Förslag till svensk ståndpunkt:

EU:s förbindelser med länderna på västra Balkan är viktiga för säkerheten och utvecklingen i Europa, särskilt mot bakgrund av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina.

EU och länderna på västra Balkan har ett gemensamt ansvar för europeisk säkerhet. Regeringen förväntar sig att länderna på västra Balkan ansluter sig fullt ut till unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Full anslutning inkluderar även implementering av EU:s restriktiva åtgärder mot Ryssland.

EU bör uppmäna länderna på västra Balkan att tillvarata det momentum som nu finns i utvidgningsprocessen och genomföra nödvändiga reformer. Det gäller inte minst avseende respekten för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. EU-närmandet är ett viktigt instrument för att stärka institutioner och genomgripande samhällsreformer i länderna på västra Balkan.

Spänningarna mellan Serbien och Kosovo påverkar den regionala säkerheten på västra Balkan. Båda parter måste genomföra de åtaganden som gjorts inom ramen för den EU-ledda normaliseringsdialogen Belgrad-Pristina. Bristen på framsteg påverkar och kommer att påverka Serbiens och Kosovos respektive EU-närmande.

Datum för tidigare behandling i riksdagen:

Västra Balkan behandlades senast vid EU-nämndens sammanträde den 12 december 2023 inför Europeiska Rådet 14–15 december 2023.

7. Georgien

Diskussionspunkt

Ansvarigt statsråd: Utrikesminister Tobias Billström

Diskussionens innehåll: Rådet förväntas diskutera situationen i Georgien och hur antagandet av lagen om utländskt inflytande påverkar relationen mellan Georgien och EU.

Förslag till svensk ståndpunkt:

Regeringen ser med oro på utvecklingen i Georgien där lagen om utländskt inflytande, som försvårar och misstänkliggör civilsamhällets arbete, har antagits. Detta trots uppmaningar till den georgiska regeringen från såväl Georgiens internationella partners som Venedigkommissionen och OSSE/ODIHR. Regeringen följer noggrant den fortsatta utvecklingen i Georgien, inte minst situationen för civilsamhället. Regeringen fördömer användandet av våld mot fredliga demonstranter. Mötesfriheten måste respekteras.

Lagen om utländskt inflytande är inte förenlig med EU:s normer och värderingar eller de reformsteg som lades fram i samband med att Georgien beviljades kandidatlandsstatus i december 2023. EU bör tydligt kommunicera att dess antagande kommer att få konsekvenser för relationen mellan EU och Georgien. EU bör signalera att lagen i praktiken innebär att Georgien rör sig bort från sitt uttalade mål om att närma sig EU.

I ljuset av utvecklingen bör EU:s stöd till statliga aktörer i Georgien ses över, samtidigt som stödet till det civila samhället bör fortsätta. Ifall situationen förvärras bör EU ha beredskap att vidta ytterligare åtgärder samtidigt som hänsyn bör tas så att EU:s åtgärder inte drabbar den georgiska befolkningen. EU och dess medlemsstater bör bidra till de internationella valövervakningsinsatser som planeras inför det georgiska parlamentsvalet i oktober.

Datum för tidigare behandling i riksdagen: Georgien behandlades senast vid EU-nämndens sammanträde den 24 maj inför rådets möte den 27 maj. Georgien var då en aktuell fråga.

8. Stora sjöregionen

Diskussionspunkt

Ansvarigt statsråd: Utrikesminister Tobias Billström

Diskussionens innehåll: Rådet förväntas diskutera situationen i Stora sjöregionen.

Förslag till svensk ståndpunkt:

EU:s engagemang i Stora sjöregionen bör vara långsiktigt och strategiskt. En integrerad regional ansats krävs för att komma åt grundorsakerna till konflikterna i östra DRK och att därmed bidra till regional stabilitet och utveckling. Det gäller även EU:s arbete. EU:s förnyade strategi för Stora sjöregionen är här central. Det nyinrättade särskilda sändebudet (EUSR) för Stora sjöregionen bör, så fort utnämningen är klar, hålla samman genomförandet av strategin och verka för en mer sammanhållen EU-politik och aktörskap.

EU är en viktig politisk och ekonomisk partner till samtliga av regionens länder.

Det är angeläget att EU fördjupar dialogen med länderna och uppfattas som en lyhörd och pålitlig partner. EU:s engagemang bör syfta till att värna respekt för folkrätten, inklusive de mänskliga rättigheterna. De senaste månadernas eskalering av konflikten i östra DRK är djupt oroande. EU bör fortsatt sätta press på Rwanda att, i enlighet med EU-uttalanden, upphöra med stöd till den väpnade gruppen M23 och lämna kongolesiskt territorium. Samtidigt bör DRK och andra aktörer stoppa samarbete med väpnade grupper som FDLR. Hatpropaganda mot etniska minoriteter måste upphöra.

Regeringen ser positivt på att regionen engagerar sig för att öka stabiliteten och bidra till en fredlig utveckling i östra DRK. Det behövs en politisk lösning – en militär konfrontation kommer inte lösa grundorsakerna till konflikten. Det är därför av vikt att EU fortsätter stödja de regionala fredsinitiativen Luanda- respektive Nairobiprocessen.

EU bör även fördjupa sitt engagemang för att motverka den illegala utvinningen och smugglingen av naturresurser.

Datum för tidigare behandling i riksdagen: Stora sjöregionen behandlades senast vid EU-nämndens sammanträde den 11 november 2022 inför ett möte i rådet för utrikes frågor den 14 november 2022.